

**Gorilla
Stichting
Nederland**

Beleidsplan

www.gorillastichting.nl

Inhoud

1. Introductie

- 1.1 Waaron een stichting voor Gorilla's?
- 1.2 Juridische structuur en organisatie
- 1.3 Visie en Missie
- 1.4 Doelstellingen
- 1.5 Verantwoording

2. De Gorilla

- 2.1 Algemeen
- 2.2 Bedreigingen

3. Strategie

3.1. Projecten

- 3.1.1 Grauer Gorilla (*Gorilla beringei graueri*)
 - Gorilla Rehabilitation and Conservation Education (GRACE) Center
- 3.1.2 Mountain Gorilla (*Gorilla beringei beringei*)
- 3.1.3 Cross River Gorilla (*Gorilla gorilla diehli*)
 - Afi Mountains, Nigeria (WCS Nigeria)
- 3.1.4 Westelijke Laagland Gorilla (*Gorilla gorilla gorilla*)
 - LAGA
 - Mondika en Mbeli Bai (WCS Congo)

3.2 Voorlichting en educatie

3.3 Samenwerkingsverbanden

3.4 Organisatie

1 Introductie

1.1 Waarom een stichting voor Gorilla's?

Nederland kent geen stichting die zich qua fondsenwerving, voorlichting en educatie inzet voor alle vier bedreigde ondersoorten van de gorilla. Er zijn projecten die worden ondersteund door natuurbehoudsfondsen van enkele dierentuinen en verder worden twee opvangcentra met gorilla's specifiek ondersteund.

1.2 Organisatiestructuur

Gorilla Stichting Nederland is een non-profit stichting met een bestuur dat in principe viermaal per jaar vergadert. Er zijn notulen en statuten. Het bestuur werkt onbezoldigd. De stichting werkt uitsluitend met vrijwilligers, er zijn geen betaalde krachten.

Gorilla Stichting Nederland is gevestigd aan de Klarendalseweg 265, 6822 GL Arnhem.

Bestuur:

Diederik Visser

Voorzitter

Geja Gortzak

Secretaris

Saskia Brunekreef

Penningmeester

Beleidsplan en jaarplan

De stichting heeft een algemeen beleidsplan (strategisch plan) met daarin enkele speerpunten die de leidraad voor de stichting zijn. Jaarlijks wordt het beleidsplan vertaald in een jaarplan waarin een bepaalde focus op actiepunten wordt gelegd. In het jaarplan worden ook targets vastgelegd. Het jaarplan wordt begeleid door een jaarlijkse begroting.

1.3 Visie en Missie

Visie

Het is onze visie dat gorilla's ongestoord en in harmonie in hun natuurlijke habitat kunnen samen leven met de mens.

Missie

Het is onze missie om:

- te investeren in kleinschalige projecten die bijdragen aan het behoud van gorilla's en hun leefomgeving in Centraal Afrika;
- wereldwijd het begrip over de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving en over de relevantie van dit leefgebied voor de wereld waarin wij leven door voorlichting en educatie te verbeteren;

Uit de statuten:

De stichting stelt zich ten doel het bevorderen van het behoud en - waar nodig - herstel van de gorilla populaties in Centraal Afrika en de natuurlijke omgeving waarin ze leven.

Daaruit volgen de volgende doelstellingen:

- a. het werven van financiële middelen voor projecten in Afrika die door de stichting worden gesteund;
- b. het geven van voorlichting en educatie over de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving en over de relevantie van dit leefgebied voor de wereld waarin wij leven;
- c. het stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen gorilla organisaties wereldwijd

De ANBI-status is in het leven geroepen door de belastingdienst om enerzijds de schifting te maken voor de steun aan welke organisaties de belastingdienst belastingvoordeel aan de donateur wil faciliteren en welke daar niet voor in aanmerking komen. Tevens moet deze ANBI status de donateur een mate van vertrouwen geven over de betrouwbaarheid van de betreffende stichting.

Op gorillastichting.nl/anbi/ staat alle vereiste informatie. Gorilla Stichting Nederland is vanaf 24 september 2015 door de Belastingdienst aangemerkt als een algemeen nut beogende instelling. Dit betekent dat we geen belasting hoeven te betalen over nalatenschappen of schenkingen. Je geld wordt dus helemaal gebruikt om ons werk te steunen!

2. De Gorilla

2.1 Algemeen

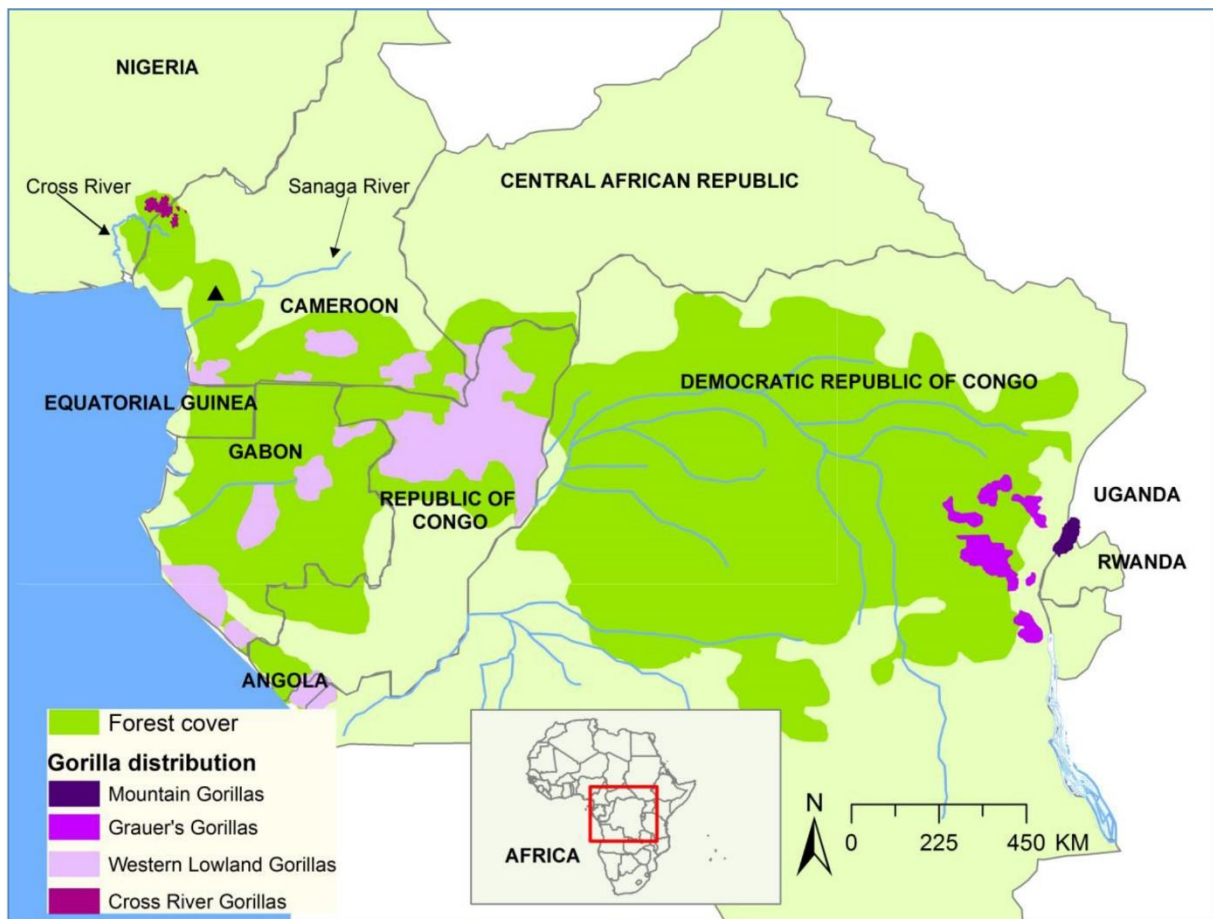
De gorilla's zijn een geslacht van Afrikaanse mensapen die tot de orde primaten behoren, met twee soorten. Het zijn de grootste nog levende primaten.

De gorilla is een herbivoor die leeft in de Centraal-Afrikaanse regenwouden (zie kaartje op pagina zeven). Gorilla's leven voornamelijk op de bosbodem. Het mannetje heeft een hoogte van tussen de 1,65 m en 1,75 m, en weegt tussen de 140 en 165 kilo. Vrouwelijke gorilla's wegen ongeveer de helft. In tegenstelling tot chimpansees maken gorilla's nauwelijks gebruik van gereedschap. Er zijn drie gevallen bekend waarin een gorilla een hulpmiddel gebruikte: één gebruikte een stok om de diepte van een modderige rivier te bepalen, een ander gebruikte een boomstam als brug en nog een ander gebruikte een bamboestok als ladder voor haar jong.

Traditioneel werden er drie ondersoorten van de gorilla onderscheiden, maar genetisch onderzoek heeft recentelijk een nieuwe indeling opgeleverd met twee soorten en in totaal vier ondersoorten (zie volgende pagina). Vroeger werden alle gorilla's als ondersoorten van *G. gorilla* gezien. De Cross River gorilla werd voorheen niet als aparte ondersoort gezien.

De gorilla's zijn bedreigde diersoorten, voornamelijk doordat hij al lange tijd het slachtoffer is van stropers. Volgens de IUCN (International Union for the Conservation of Nature) rode lijst van bedreigde diersoorten is door de bedreigingen de status van drie van de vier gorilla ondersoorten zelfs critically endangered (ernstig bedreigd), de laatste stap op de IUCN red list schaal voor het uitsterven van deze mensaap in het wild. In 2018 werd uit publicaties duidelijk dat het aantal berggorilla's in het wild sterk is toegenomen. Als gevolg hiervan is hun officiële status door het IUCN opnieuw beoordeeld en bijgesteld van 'ernstig bedreigd' – het hoogste niveau van bedreiging – tot 'bedreigd', een niveau lager.

Volgens de laatste schattingen leven er nog circa 365.000 gorilla's in het wild. Ter vergelijking: 100 jaar geleden waar het er naar schatting nog bijna 650.000

Etiendem, DN (2013). Ecological and anthropogenic factors of Cross River gorilla (*Gorilla gorilla diehli*) survival at Mawambi Hills, southwest Cameroon. PhD thesis, Vrije Universiteit Brussels.

Dit zijn de meest recente cijfers over aantallen van de gorilla.

	Wetenschappelijk naam	aantal	Status IUCN
Cross River Gorilla ¹	<i>Gorilla gorilla diehli</i>	250-300	Critically endangered (ernstig bedreigd)
Westelijke Laagland Gorilla ²	<i>Gorilla gorilla gorilla</i>	361.900	Critically endangered (ernstig bedreigd)
Grauer Gorilla ³	<i>Gorilla beringei graueri</i>	6.800	Critically endangered (ernstig bedreigd)
Berggorilla ⁴	<i>Gorilla beringei beringei</i>	1.063	Endangered (bedreigd)

Bron:

1 Dunn, A. et al. 2014. Revised Regional Action Plan for the Conservation of the Cross River Gorilla (*Gorilla gorilla diehli*): 2014-2019

2 Strindberg et al., 2018. Guns, germs, and trees determine density and distribution of gorillas and chimpanzees in Western Equatorial Africa. [Science Advances 25 Apr 2018:Vol. 4, no. 4, 2964](https://doi.org/10.1126/sciadv.12964)

3 Plumtre, A.J., Nixon, S., Critchlow, R., Vieilledent, G., Nishuli, R., Kirkby, A., Williamson, E.A., Hall, J.S. & Kujirakwinja, D. (2015). Status of Grauer's gorilla and chimpanzees in eastern Democratic Republic of Congo: Historical and current distribution and abundance. Unpublished report to Arcus Foundation, USAID and US Fish and Wildlife Service, 47 pp.

4 Maryke Gray, Katie Fawcett, Augustin Basabose, Mike Cranfield, Linda Vigilant, Justin Roy, Prosper Uwingeli, Innocent Mburanumwe, Edwin Kagoda and Martha M. Robbins (2010). Virunga Massif Mountain Gorilla Census – 2010 Summary Report, 51 pp. and Martha M. Robbins, Justin Roy, Edward Wright, Raymond Kato, Peter Kabano, Augustin Basabose, Emmanuel Tibenda, Linda Vigilant, Maryke Gray (2011). Bwindi Mountain Gorilla Census 2011 – Summary of Results. UWA Report, 28pp.

2.2 Bedreigingen

Gorilla's hebben de laatste jaren zeer te lijden onder de commerciële jacht om het vlees ('Bushmeat'). In sommige regio's wordt bushmeat werkelijk gebruikt om in basale behoefte naar dierlijk eiwit te voldoen, maar veelal wordt bushmeat zeer duur verkocht, als luxe product. Handel in vlees van mensapen is officieel verboden. In de oostelijke verspreidingsgebieden (vooral in Oost-Kongo) wordt veel regenwoud vernietigd voor mijnbouw, met name voor coltan, een erts waaruit tantalium gewonnen wordt, dat gebruikt wordt in laptops en mobieltjes. In het Kahuzi Biega National Park (DRC) zijn 10.000 illegale mijnbouwers aan de slag; om die van eten te voorzien, wordt weer op dieren in het bos gejaagd.

Voor Westelijke laaglandgorilla's is Ebola de afgelopen jaren een grote bedreiging. Deze ziekte wordt door vleermuizen op de gorilla's overdragen en is voor hen zeer dodelijk. Bushmeatjagers lopen trouwens bij het contact met rauw vlees van gecontamineerde dieren risico om zelf besmet te worden. Natuurbeschermers weten nog niet zo goed hoe ze deze dodelijke ziekte tegen moeten gaan, die niet bij de grenzen van nationale parken stopt.

3. Strategie

In Tabel 1 is een overzicht van de vier hoofdthema's weergegeven waarin de activiteiten zijn samengevat. De specifieke activiteiten voor elk van de thema's zijn terug te vinden in Tabel 2.

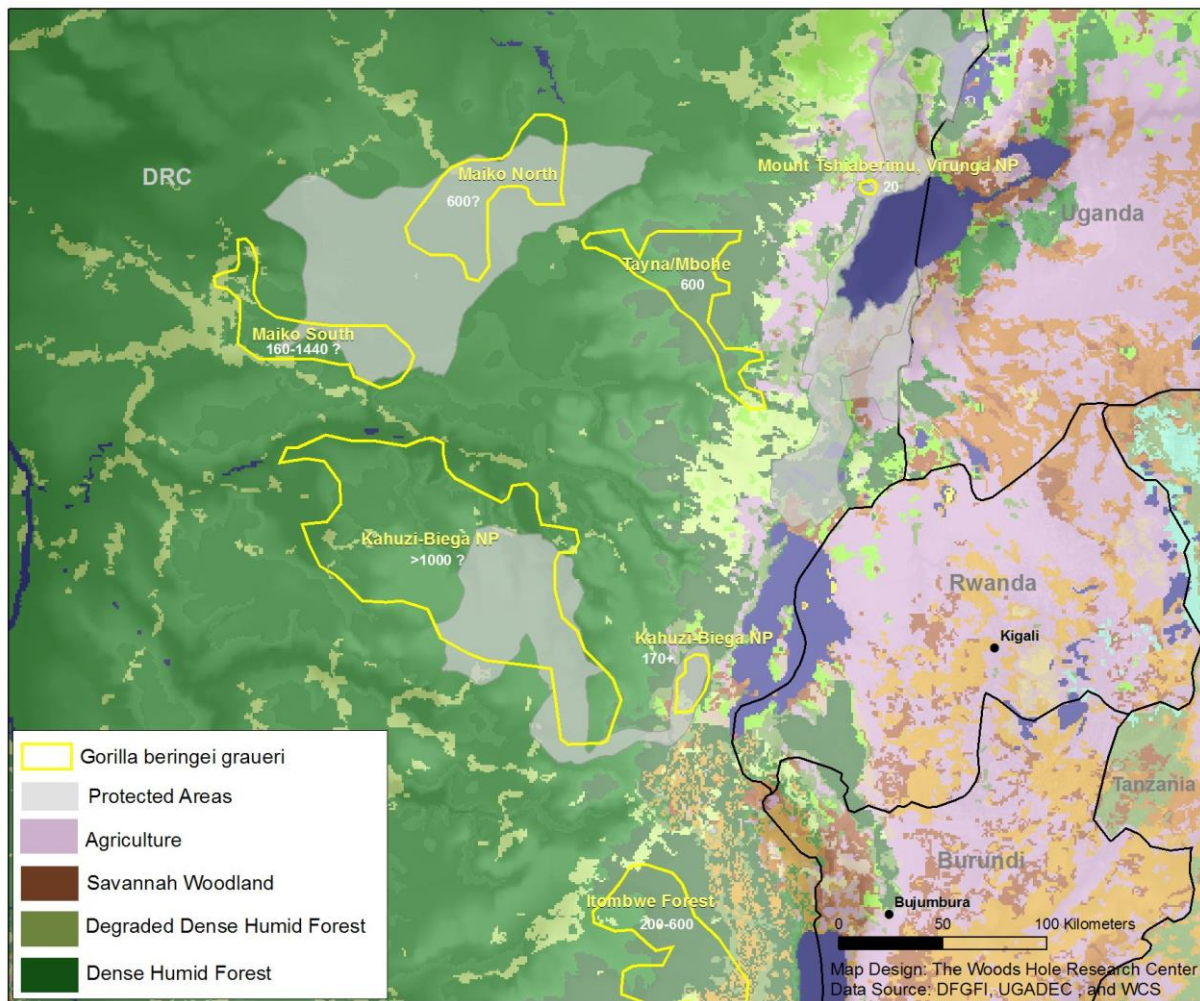
Tabel 1. Thema's en Doelen

Thema	Doel
Bescherming van Gorilla's	Investeren in kleinschalige projecten die bijdragen aan het behoud van gorilla's en hun leefomgeving in Centraal Afrika
Voorlichting en Educatie	Het geven van voorlichting en educatie over de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving en over de relevantie van dit leefgebied voor de wereld waarin wij leven
Samenwerkingsverbanden	Het stimuleren van samenwerking met gorilla organisaties en aanverwante stichtingen wereldwijd.
Organisatie	Het ontwikkelen van Gorilla Stichting Nederland zodat deze wordt gezien als een betrouwbare, onafhankelijke gesprekspartner als het gaat om het welzijn van de gorilla in het wild.

3.1. Bescherming van Gorilla's

Gorilla Stichting Nederland beheert zelf geen projecten in het buitenland maar is een Nederlandse stichting die bepaalde projecten in het buitenland ondersteunt, die zich direct of indirect inzetten voor het behoud van de gorilla. De focus ligt daarbij op een uitgebalanceerde projectdekking voor de beide gorilla soorten (*Gorilla gorilla* en *Gorilla beringei*). De keuze voor een bepaald project wordt verder bepaald door aanwezigheid van een lokaal netwerk, kleinschaligheid van de projecten en de nauwe samenwerking met de lokale bevolking. Gorilla Stichting Nederland steunt wel opvangcentra die gorilla's huisvesten. De opvangcentra in Afrika spelen namelijk een cruciale rol in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren. In gebieden waar geen opvangcentra zijn, is er weinig stimulans voor de ambtenaren in te grijpen bij illegaal gehouden en verhandelde wilde dieren. Het hoge tempo waarin mensapen bij de opvangcentra binnen komen geeft aan dat de illegale handel onverminderd door gaat. In beslag genomen mensapen worden gebruikt als bewijsmateriaal voor smokkel en opvangcentra helpen de politie, douane en andere wildlife autoriteiten, daar waar mogelijk, bij de vervolging van deze stropers.

3.1.1 Grauer Gorilla (*Gorilla beringei graueri*)

Verspreiding van de Grauer gorilla's in de Oostelijke DRC.

Gorilla Rehabilitation and Conservation Education (GRACE) Center

Het [Gorilla Rehabilitation and Conservation Education \(GRACE\) Center](#) is in 2009 opgericht om de beste faciliteiten en de zorg te bieden voor geconfisqueerde Grauer 's gorilla's in de Democratische Republiek Congo. De locatie voor het opvangcentrum was strategisch gekozen in het natuurlijke habitat voor Grauer gorilla 's, welke mogelijke herintroductie vergemakkelijkt . Door de unieke kijk op natuurbehoud van de lokale gemeenschappen wordt het project warm door de bevolking omarmd. Deze gemeenschappen omarmden al eerder natuurbehoud programma's, waaronder een op natuurbescherming gericht radiostation en een hydro-elektrisch project. Ze creëerde ook het TCCB (Tayna Center for Conservation Biology) om toekomstige Congolese natuurbeschermers op te leiden.

Gorilla Stichting Nederland ondersteunt dit project op structurele basis door middel van donateursgelden, giften en een samen met GRACE op te zetten adoptieprogramma. Tevens zullen voor specifieke onderdelen subsidies bij derden worden aangevraagd.

3.1.2. Berggorilla (*Gorilla beringei beringei*)

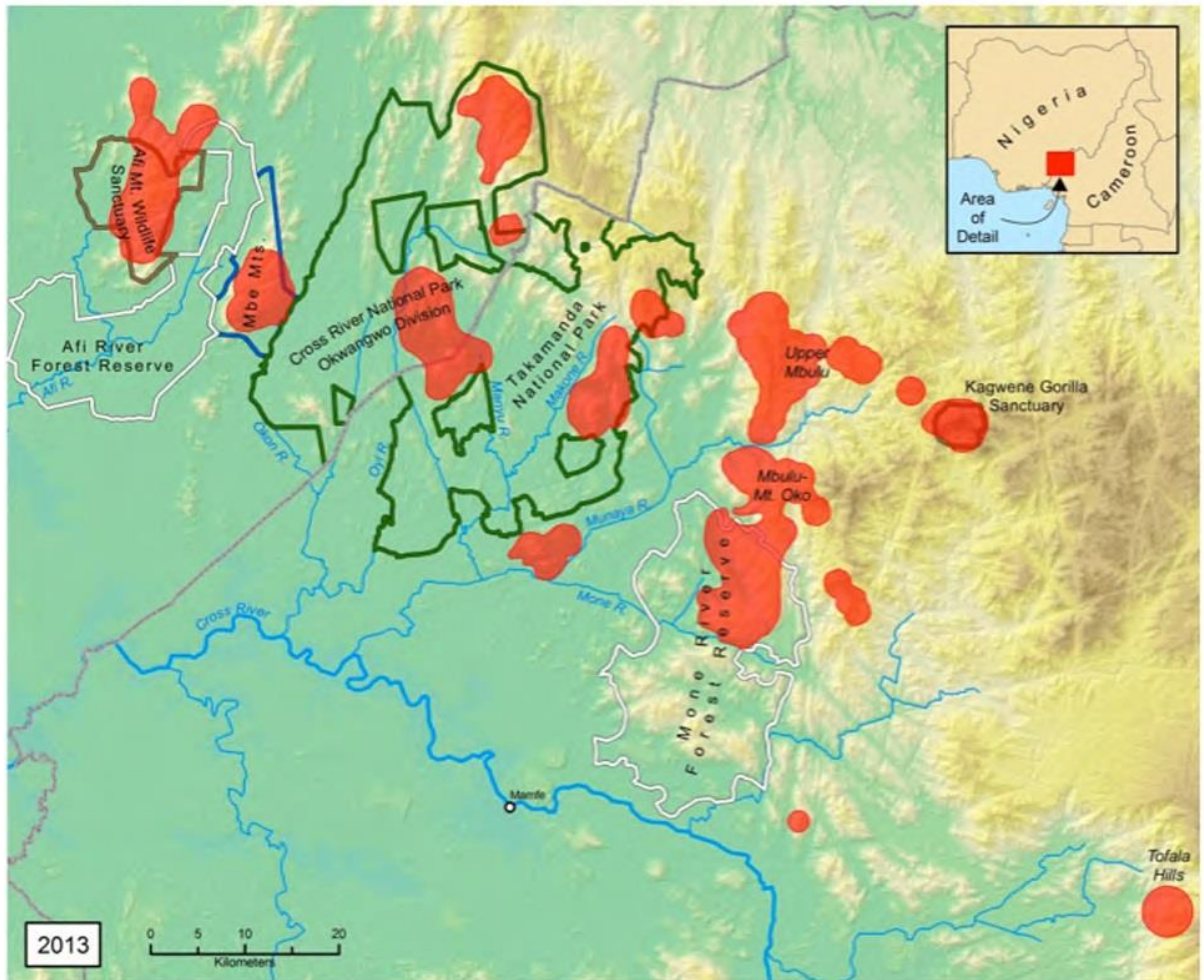
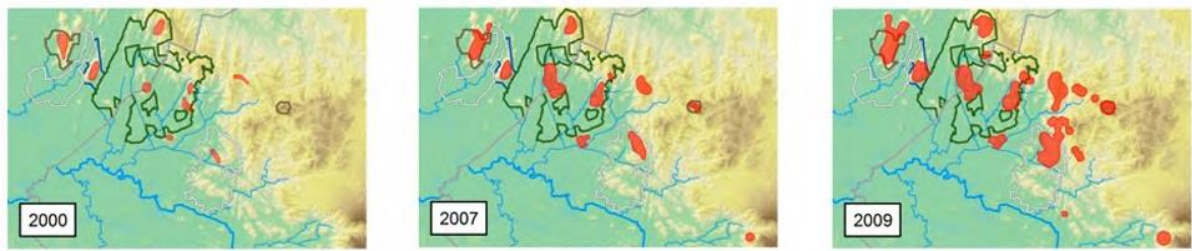

Verspreiding van de berggorilla's in het grensgebied van de Oostelijke DRC, Rwanda en Oeganda

Na een aantal jaren steun aan de Gorilla Doctors is in goed overleg met deze organisatie besloten om in 2020 deze steun stop te zetten. Kleine bedragen die nog binnenkomen voor de Gorilla Doctors worden voor hun gereserveerd en als het bedrag voldoende groot is tov de bankkosten wordt dit overgemaakt.

Op dit moment (2024) ondersteunt Gorilla Stichting Nederland geen projecten waarbij de berggorilla wordt geholpen. Potentiele projecten worden gevalueerd.

3.1.3 Cross River Gorilla (*Gorilla gorilla diehli*)

Verspreiding van de Cross River Gorilla in het grensgebied tussen Kameroen en Nigeria

WCS Nigeria

De in Nigeria en USA geregistreerde Wildlife Conservation Society Nigeria beschermt samen met Pandrillus en de Nigerian Conservation Foundation (NCF) het door de Nigeriaanse regering in 2000 opgerichte Afi Mountain Wildlife Sanctuary (ca. 100 km²). In dit gebied leven naast de door Pandrillus beschermde Drills ook de met uitsterven bedreigde Nigeriaanse Chimpansee en de meest oostelijke van de sterk gefragmenteerde Cross River Gorilla populatie.

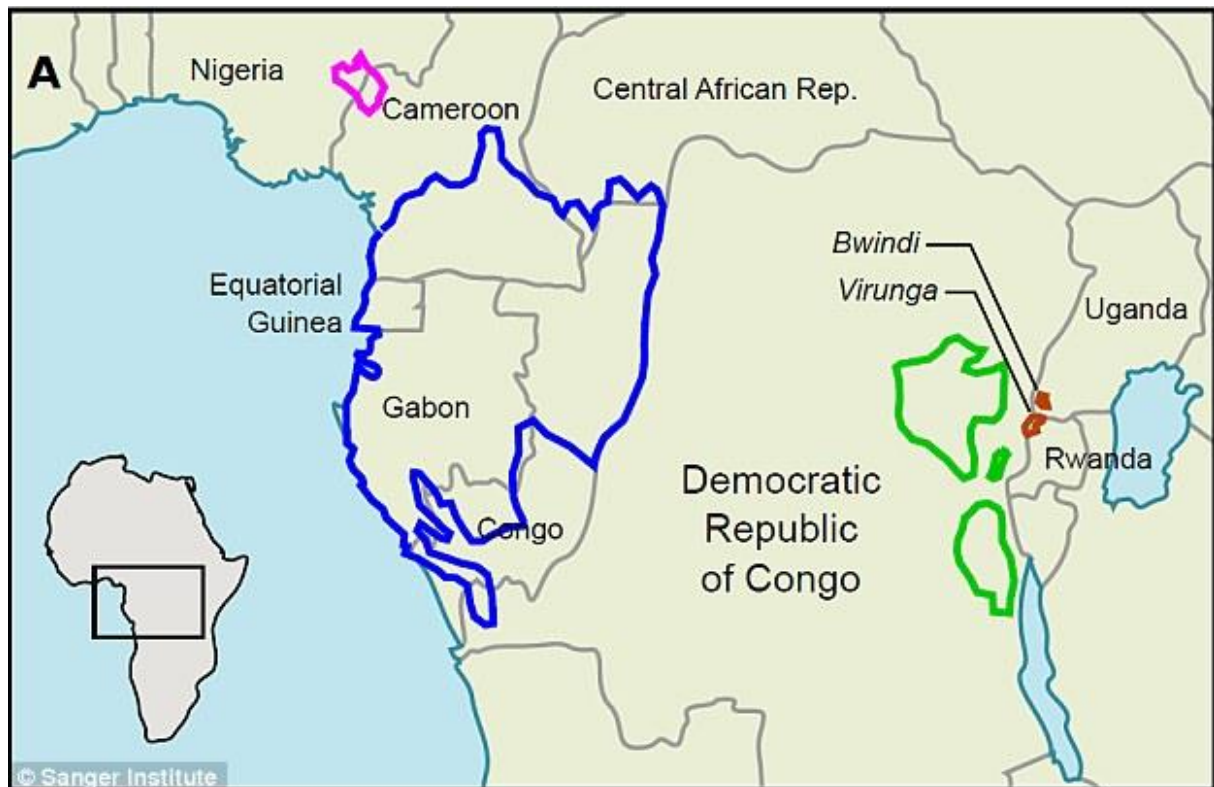
De jacht in het Afi Mountain Wildlife Sanctuary is door de inzet van het WCS ranger team redelijk onder controle maar verlies van habitat door het platbranden van bos door de lokale bevolking om akkers aan te leggen wordt het leefgebied van de gorilla steeds verder ingeperkt.

Wildlifecorridor

De gorilla's en al het andere wildlife in de Afi Mountains leven momenteel geïsoleerd van de meest nabijgelegen subpopulatie gorilla's in de Mbe Mountains. Een beschermde wildlifecorridor van 10-15 kilometer tussen deze twee gebieden moet ervoor zorgen dat deze isolatie niet permanent wordt. WCS Nigeria, Pandrillus en NCF zetten zich in om deze corridor in de naaste toekomst te realiseren.

Gorilla Stichting Nederland steunt het community ranger team van WCS op structurele basis door middel van donateursgelden en giften. Tevens zullen voor specifieke deelprojecten, zoals de wildlifecorridor, subsidies bij derden worden aangevraagd.

3.1.4 Westelijke Laagland Gorilla (*Gorilla gorilla gorilla*)

Verspreiding van de Westelijke Laagland Gorilla in Kameroen, Centraal Afrikaanse Republiek, de Republiek Congo, Gabon, DRC en Equatoriaal Guinea

LAGA

LAGA, The Last Great Ape organization, is een innovatieve en vaak bekroonde non - gouvernementele organisatie (NGO) die zich focust op Wildlife law enforcement in Kameroen. LAGA werkt samen met de overheid om handelaren in beschermde diersoorten zoals de gorilla, en speciaal degenen die handelen in bushmeat en ivoor, te arresteren en te vervolgen. LAGA werd in 2002 opgericht door de niet te stoppen Ofir Drori.

Door de publiciteit te zoeken van de eerder weggemoffelde Wildlife Crime, benadrukt LAGA dat rechtshandhaving als een afschrikmiddel voor stropers werkt, terwijl het tegelijkertijd het publiek informeert over het behoud van de natuur. Met activiteiten, variërend van undercover onderzoek, door middel van arrestaties en vervolging, media follow-up, vergt het complete werkplan van LAGA aanzienlijke middelen om de hoge mate van activiteit die het tot op heden heeft behouden.

Het werkveld van LAGA overlapt met de range van de Westelijke Laagland Gorilla en is daardoor een van de focusdieren van LAGA. Gorilla Stichting Nederland steunt de activiteiten van LAGA op structurele basis door middel van donateursgelden en giften. Tevens zullen voor specifieke deelprojecten subsidies bij derden worden aangevraagd.

Onderzoek

De westelijke laaglandgorilla is, ondanks de grotere aantallen, een van de vier gorilla-ondersoorten waarvan we nog maar weinig weten. De meeste kennis over gorilla's komt van onderzoeken die de afgelopen 30 jaar naar – een van de vier andere ondersoorten – berggorilla's zijn gedaan. Het is

namelijk erg lastig om westelijke laaglandgorilla's in het wild te observeren, omdat ze in het ondoordringbare tropisch regenwoud leven.

Het is nog maar sinds kort dat onze kennis over de westelijke laaglandgorilla flink is toegenomen. Dit komt door wetenschappelijk onderzoek van de enige gehabtuete gorillagroepen in Bai Hokou en Mondika. Ook onderzoek bij bais (drassige open plekken middenin het regenwoud) vanaf hoge observatieplatforms bij Mbeli Bai en Loukoué (Congo) zijn van onschatbare waarde. Deze informatie levert nieuw wetenschappelijk inzicht op over hun gedrag, sociale structuur, habitat-eisen en grootte van de populatie. Maar niet alleen dat, het geeft ook inzicht in de bedreigingen, wat van belang is voor de bescherming van deze dieren. Het aantal westelijke laaglandgorilla's neemt snel af als gevolg van illegale handel in bushmeat, habitatverlies en de verspreiding van ziekten zoals Ebola. Om deze reden heeft IUCN onlangs de status van de westelijke laaglandgorilla gewijzigd naar ernstig bedreigd.

Projecten

Voor het voortbestaan van de westelijke laaglandgorilla is het van cruciaal belang dat we de bescherming van en het onderzoek naar deze ondersoort in Centraal Afrika steunen. Gorilla Stichting Nederland heeft er daarom voor gekozen om het langlopende onderzoek in Mondika en Mbeli Bai in de Republiek Congo beide te steunen.

Details over het **Mondika project** kunt vinden op <https://gorillastichting.nl/mondika/>

Details over het **Mbeli Bai project** kunt u vinden op <https://gorillastichting.nl/mbelibai/>

3.2 Voorlichting en Educatie

Wereldwijd het begrip over de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving en over de relevantie van dit leefgebied voor de wereld waarin wij leven door voorlichting en educatie te verbeteren.

Gorilla Stichting Nederland

- ziet goede mogelijkheden om in Nederland de kennis over mensapen in het algemeen en gorilla's in het bijzonder te vergroten door partnerships met dierentuinen;
- wil door het ontwikkelen van lespakketten, de gorilla's en andere primaten beter op de kaart zetten. Ook het ontwikkelen en opsturen van spreekbeurtmateriaal voor kinderen en het actief inzetten van de website en social media, is een belangrijk instrument om voorlichting te geven;
- zal daar waar mogelijk in de publiciteit treden in zowel de geschreven media als op radio en televisie, mogelijk met behulp van bekende Nederlanders;
- wil door de verspreiding van foldermateriaal in bijvoorbeeld dierenparken of op andere geschikte plekken aandacht vragen voor de gorilla;
- zal door haar aanwezigheid op evenementen de aandacht vragen voor de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving

3.3 Stimuleren van samenwerkingsverbanden

Gorilla Stichting Nederland vindt de samenwerking met andere gorilla- en aanverwante stichtingen erg belangrijk. Samen staan we sterker in onze strijd om de gorilla en ander wildlife voor uitsterven te behoeden. Daar waar mogelijk zal zij proberen de samenwerking te stimuleren.

3.4 Organisatie

Vrijwilligersbeleid

De werkzaamheden van de stichting komen neer op vrijwilligers. Het onze ambitie is dat de Gorilla Stichting Nederland in de toekomst wordt gezien als DE Gorilla Stichting. Dit vraagt om een investering in de kennis en ervaring van de vrijwilligers op gebied van educatie, communicatie en fondsenwerving om die ambitie mogelijk te maken.

Communicatie

De succesvolle implementatie van de drie organisatiedoelstellingen fondsenwerving, voorlichting/educatie of het stimuleren van samenwerkingsverbanden ligt bij goede communicatie. Communicatiedoelstellingen, die in een communicatieplan worden uitgewerkt, zijn ten slotte afgeleid van deze organisatiedoelstellingen. Goede communicatie heeft onder meer tot doel de zichtbaarheid en de herkenbaarheid van Gorilla Stichting Nederland en de projecten die zij steunt te vergroten ten aanzien van andere goede doelen. Het is van belang dat Gorilla Stichting Nederland wordt gezien als een natuurlijke gesprekspartner als het gaat om het welzijn van de gorilla in het wild. Tot slot moet de communicatie ervoor zorgen dat donateurs, sponsors, adoptieouders en andere betrokkenen zich kunnen vinden in hun keuze voor Gorilla Stichting Nederland en dat vrijwilligers geïnformeerd worden over wat er speelt binnen Gorilla Stichting Nederland.

Fondsenwerving

Gorilla Stichting Nederland zet zich in om:

- structurele en eenmalige donateurs en adoptieouders onder particulieren en bedrijven te werven;
- particulieren en bedrijven te stimuleren een eenmalige gift voor een project of in voorkomende gevallen eventuele noodsteun te geven;
- bedrijven aan zich te binden waardoor het voor deze bedrijven een logische keuze is om de projecten en de stichting te sponsoren;
- via de verkoop van merchandise de projecten te steunen;
- financiering van projecten aan te vragen via vermogensfondsen, dierentuinen, overheid of bij instanties als stichting DOEN, Wilde Ganzen, Prins Bernhard Nature Fund;
- via crowdfunding projecten te financieren;
- fondsen te werven door lezingen of evenementen te organiseren of aan bestaande evenementen deel te nemen;
- steun voor haar projecten te verkrijgen via serviceclubs zoals de Rotary, Lions en Junior Kamers

Tabel 2. Beleidsplan Gorilla Stichting Nederland

Bescherming van Gorilla's	Voorlichting en Educatie	Samenwerkingsverbanden	Organisatie
<p><i>Investeren in kleinschalige projecten die bijdragen aan het behoud van gorilla's en hun leefomgeving in Centraal Afrika.</i></p>	<p><i>Het geven van voorlichting en educatie over de gorilla's en hun bedreigde leefomgeving en over de relevantie van dit leefgebied voor de wereld waarin wij leven.</i></p>	<p><i>Het stimuleren van samenwerking met gorilla organisaties en aanverwante stichtingen wereldwijd.</i></p>	<p><i>Het ontwikkelen van Gorilla Stichting Nederland zodat deze wordt gezien als een betrouwbare, onafhankelijke gesprekspartner als het gaat om het welzijn van de gorilla in het wild.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Uitbouwen en onderhouden van de contributie aan de vijf vaste Gorilla bescherming projecten in Afrika • Investeren in de communicatie met de vaste projecten • Onderzoek naar mogelijk project partners voor de bescherming van de berggorilla 	<ul style="list-style-type: none"> • Vergroten van de vrijwilligersgroep in Koninklijke Burgers'Zoo • Investeren in stand en cursus materiaal • Ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal voor scholen en NME centra 	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve participatie in GRASP • 	<ul style="list-style-type: none"> • Opzetten geïntegreerde donateursadministratie, incassoadministratie en financiële administratie • Opstellen en implementeren van marketing strategie • Opstellen en implementeren van communicatie strategie • Opstellen en implementeren Fondsenwerving strategie • Opstellen en implementeren van vrijwilligers strategie

